

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН АЛБАН МЭДЭЭЛЭЛ

Долоо хоног тутмын

Улаанбаатар хот

2009 оны гуравдугаар сарын 03

№9 (582)

Гарчиг

Нэг. МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

141.	Дагвадоржийн Ганбаатар, Цэрэнгийн Хэнмэдэх нарт Улсын тод манлай уяач цол олгох тухай	Дугаар 23	130
142.	Улсын манлай уяач цол олгох тухай	Дугаар 24	130
143.	Улсын алдарт уяач цол олгох тухай	Дугаар 25	131
144.	Одвогийн Балжиннямд Монгол Улсын ардын багш цол хүртээх тухай	Дугаар 27	131
145.	Жамбалын Хатанбаатарт Монгол Улсын ардын эмч цол хүртээх тухай	Дугаар 28	131
146.	Намсрайн Сувдад Монгол Улсын ардын жүжигчин цол хүртээх тухай	Дугаар 29	131
147.	Чүлтэмийн Батсайханд Монгол Улсын ардын жүжигчин цол хүртээх тухай	Дугаар 30	132
148.	Ядамсүрэнгийн Шаарийбууд Монгол Улсын гавъяат багш цол хүртээх тухай	Дугаар 31	132
149.	Цэдэн-Ишийн Няндагт Монгол Улсын Шинжлэх ухааны гавъяат зүтгэлтэн цол хүртээх тухай	Дугаар 32	132
150.	Лувсандашийн Жигжидсүрэнд Монгол Улсын эрүүлийг хамгаалахын гавъяат ажилтан цол хүртээх тухай	Дугаар 33	132
151.	Гомбын Балданд Монгол Улсын гавъяат багш цол хүртээх тухай	Дугаар 34	133
152.	Будрагчаагийн Даш-Ёндонд Монгол Улсын шинжлэх ухааны гавъяат зүтгэлтэн цол хүртээх тухай	Дугаар 35	133
153.	Хавтгайн Намсрайд Монгол Улсын шинжлэх ухааны гавъяат зүтгэлтэн цол хүртээх тухай	Дугаар 36	133
154.	Цэндийн Нямдоржид Монгол Улсын гавъяат хуульч цол хүртээх тухай	Дугаар 37	133
155.	Чимиддоржийн Ганзоригт Монгол Улсын гавъяат эдийн засагч цол хүртээх тухай	Дугаар 38	134
156.	Налгарын Эрдэнэцогтод Монгол Улсын гавъяат багш цол хүртээх тухай	Дугаар 39	134
157.	Эрэндоржийн Доржид Монгол Улсын урлагийн гавъяат зүтгэлтэн цол хүртээх тухай	Дугаар 40	134
158.	Тугалхүүгийн Баасансүрэнд Монгол Улсын соёлын гавъяат зүтгэлтэн цол хүртээх тухай	Дугаар 41	134
159.	Чалнаадоржийн Ухнаад Монгол Улсын хүний гавъяат эмч цол хүртээх тухай	Дугаар 42	135
160.	Гонгоосүрэнгийн Оюунболдод Монгол Улсын гавъяат дасгалжуулагч цол хүртээх тухай	Дугаар 43	135
161.	Сүрэнгийн Отгоннямд Монгол Улсын гавъяат жүжигчин цол хүртээх тухай	Дугаар 44	135
162.	Балжиннямын Осоржамаад Монгол Улсын гавъяат тээвэрчин цол хүртээх тухай	Дугаар 45	135
163.	Маналжавын Шагдарсүрэнд Монгол Улсын хүний гавъяат эмч цол хүртээх тухай	Дугаар 46	136
164.	Зумбын Чантууд Монгол Улсын аж үйлдвэрийн гавъяат ажилтан цол хүртээх тухай	Дугаар 47	136

165.	Гэндэнжавын Отгонпүрэвт Монгол Улсын гавъяат уурхайчин цол хүртээх тухай	Дугаар 48	136
166.	Бадамын Байгалмаад Монгол Улсын соёлын гавъяат зүтгэлтэн цол хүртээх тухай	Дугаар 49	136
167.	Гөлгөөгийн Наранцэцэгт Монгол Улсын худалдааны гавъяат ажилтан цол хүртээх тухай	Дугаар 50	137
168.	Хүрлээгийн Болормаад Монгол Улсын гавъяат жүжигчин цол хүртээх тухай	Дугаар 51	137

Хоёр. МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДҮГНЭЛТ

169.	Төрийн албаны тухай, Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн зарим заалт Үндсэн хуулийн холбогдох заалтыг зөрчсөн эсэх тухай маргааныг хянан шийдвэрлэсэн тухай	Дугаар 01	137
------	---	-----------	-----

Гурав. ЯАМ АГЕНТЛАГИЙН АКТ

170.	Журам батлах тухай	Дугаар 113	143
------	--------------------	------------	-----

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 23

Улаанбаата хот

Дагвадоржийн Ганбаатар, Цэрэнгийн Хэнмэдэх нарт Улсын тод манлай уяач цол олгох тухай

Монгол Улсын “Үндэсний их баяр наадмын тухай” хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.3, 8.6, 8.8 дахь заалтыг үндэслэн ЗАРЛИГ БУУЛГАХ нь:

Монгол түмний цэнгэлийн манлай-Үндэсний их баяр наадмын болон шигшмэл, бүсийн хурдан морины уралдаануудад эрдэнэт хүлгийнхээ уяа сойлыг тааруулан түрүү магнай авч, айрагдуулан

наадамч олноо баясгасан Говь-Алтай аймгийн Бан Уул сумын харъяат, “Макс” группын ерөнхийлөгч Монгол Улсын манлай уяач Дагвадоржийн Ганбаатар, Төв аймгийн Сэргэлэн сумын харъяат Монгол Улсын манлай уяач Цэрэнгийн Хэнмэдэх нарт Улсын тод манлай уяач цол олгосугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

Н.ЭНХБАЯ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 24

Улаанбаат хот

Улсын манлай уяач цол олгох тухай

Монгол Улсын “Үндэсний их баяр наадмын тухай” хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.3, 8.6, 8.8-д заасан болзлыг хангасан дор дурдсан уяачдад “Улсын манлай уяач” цол олгосугай.

1. Цогтын Батсайхан - Төв аймгийн Батсүмбэр сумын харъяат Монгол Улсын алдарт уяач
2. Банзрагчийн Билэгдэмбэрэл - Төв аймгийн Лүн сумын харъяат Монгол Улсын алдарт уяач
3. Дашцэрэнгийн Одгэрэл - Төв аймгийн Баянцогт сумын харъяат Монгол Улсын

алдарт уяач

4. Бат-Очирын Эрдэнэгэрэл - Сэлэн аймгийн Сүхбаатар сумын харъяат Монгол Улсын алдарт уяач

5. Дамбадаржаагийн Эрдэнэчулуун - Дундговь аймгийн Луус сумын харъяат Монгол Улсын алдарт уяач

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

Н.ЭНХБАЯ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 25

Улаанбаатар хот

Улсын алдарт уяач цол олгох тухай

Монгол Улсын Үндэсний их баяр наадмын тухай" хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.3, 8.6, 8.8-д заасан болзлыг хангасан дор дурдсан уяачдад Улсын алдарт уяач" цол олгосугай.

аймгийн Дарьганга сумын харъяат уяач
3. Лхамдэгдийн Олонбаяр - Баянхонгор аймгийн Баянлиг сумын харъяат уяач
4. Түндэвийн Энхтайван - Нийслэлийн Налайх дүүргийн уяач

1. Нямдэлэгийн Баатар - Сэлэнгэ аймгийн Каахлант сумын харъяат уяач
2. Чилхаасүрэнгийн Гансүх - Сүхбаатар

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 27

Улаанбаатар хот

Одвогийн Балжиннямд Монгол Улсын ардын багш цол хүртээх тухай

Биеийн тамир, спорт, батлан хамгаалахын албарт олон жил санаачилга, үр бүтээлтэй ажиллаж, үндэсний болон бусад бөхийн төрлөөр жилдэг тамирчдыг сургах дасгалжуулан улс, олон улс, тив, дэлхийн хэмжээний тэмцээнд амжилттай оролцуулж, Зэвсэгт хүчинд биеийн тамир, спортыг

хөгжүүлэхэд оруулсан бодитой хувь нэмрийг нь үнэлж Зэвсэгт хүчний "Алдар" спорт хорооны дарга, хурандаа Одвогийн Балжиннямд Монгол Улсын ардын багш цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 28

Улаанбаатар хот

Жамбалын Хатанбаатарт Монгол Улсын ардын эмч цол хүртээх тухай

Эрүүл мэндийн салбарт олон жил үр дүнтэй ажиллаж, монголын уламжлалт анагаах хааныг орчин үеийн эмчилгээний арга жиллагаатай хослуулан элэгний өвчнийг эмчлэх шинэ арга технологийг бий болгон эмчилгээнд үр үнтэй нэвтрүүлж, эрдэм шинжилгээний бие даасан үтээл, ном товхимол бичиж нийтлүүлэн, намжлалт болон спортын анагаах ухааныг

хөгжүүлэхэд оруулж байгаа онцгой хувь нэмрийг нь үнэлж Уламжлалт анагаах ухааны Элэг судлалын клиникийн төвийн ерөнхий захирал, доктор, профессор Жамбалын Хатанбаатарт Монгол Улсын ардын эмч цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 29

Улаанбаатар хот

Намсрайн Сувдад Монгол Улсын ардын жүжигчин цол хүртээх тухай

Мэргэжлийн урлагийн байгууллагад олон жил үр бүтээлтэй ажиллаж, үндэсний болон андгодог жүжиг, уран сайхны киноны гол дүрүүдийг эргэжлийн өндөр түвшинд чадварлаг бүтээж, элагийн залгамж халва, мэргэжлийн уран гээлчдийг бэлтгэх, Монолын соёл урлаг түүний этор театр, киноны урлгийг хөгжүүлэх, дэлхий

дахинд сурталчлахад оруулсан бодитой хувь нэмрийг нь үнэлж Улсын драмын эрдмийн театрын дэд захирал Намсрайн Сувдад Монгол Улсын ардын жүжигчин цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 30

Улаанбаата хот

Чүлтэмийн Батсайханд Монгол Улсын ардын жүжигчин цол хүртээх тухай

Мэргэжлийн урлагийн байгууллагад олон жил үр бүтээлтэй ажиллан ардын уламжлалт урлагийн гайхамшигт бүтээл морин хуурын баялаг өв санг чадамгай эзэмшиж, үндэсний болон гадаадын сонгодог хөгжмийн бүтээлийг мэргэжлийн өндөр түвшинд хөгжимдөж, Монголын хөгжмийн урлагийг хөгжүүлэх, сурталчлан дэлгэрүүлэхэд

оруулсан бодитой хувь нэмрийг нь үнэлж Үндэсний дуу бүжгийн эрдмийн чуулгын гоцлол хөгжимчин морин хуурч Чүлтэмийн Батсайханд Монгол Улсын ардын жүжигчин цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯИ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 31

Улаанбаата хот

Ядамсүрэнгийн Шаарийбууд Монгол Улсын гавъяат багш цол хүртээх тухай

Дээд боловсролын салбарт он удаан жил үр бүтээлтэй ажиллаж, сургалт-судалгаа, эрдэм шинжилгээний олон ном, сурах бичиг туурвиж, монгол, манж судлал, япон хэл шинжлэлээр дотоод, гадаадын мэргэжилтэн, багш, судлаач эрдэмтдийг бэлтгэх, Монгол дахь манж, япон

судлалыг хөгжүүлэхэд оруулсан хувь нэмрийг үнэлж МУИС-ийн хүндэт профессор Ядамсүрэнгий Шаарийбууд Монгол Улсын гавъяат багш цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯИ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 32

Улаанбаата хот

Цэдэн-Ишийн Няндагт Монгол Улсын Шинжлэх ухааны гавъяат зүтгэлтэн цол хүртээх тухай

Боловсрол, шинжлэх ухааны салбарт он удаан жил үр бүтээлтэй ажиллаж, сурган хүмүүжүүлэх ухааны шинэ онол, үзэл баримтлал дэвшүүлсэн эрдэм шинжилгээний бүтээлүүд туурвиж, боловсролын шинжлэх ухааныг хөгжүүлэх, сурган хүмүүжүүлэх ухааны залуу эрдэмтэн, судлаач, багш нарыг сургаж бэлтгэхэд оруулсан

хувь нэмрийг нь үнэлж "Зорилго тэвчээл сургуулийн эрдэм шинжилгээний удирдагч, доктор профессор Цэдэн-Ишийн Няндагт Монгол Улсын шинжлэх ухааны гавъяат зүтгэлтэн цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯИ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 33

Улаанбаата хот

Лувсандашийн Жигжидсүрэнд Монгол Улсын эрүүлийг хамгаалахын гавъяат ажилтан цол хүртээх тухай

Эрүүл мэнд, боловсролын салбарт олон жил үр бүтээлтэй ажиллан сургалт, эрдэм шинжилгээний бүтээлүүд туурвиж, эмнэлгийн нарийн мэргэжлийн эмч, боловсон хүчнийг бэлтгэх, тэднийг давтан сургах, эрүүл мэндийн байгууллагуудын үйл ажиллагаа, удирдлагын менежментийг сайжруулах, хүн амын эрүүл мэндийг

хамгаалахад оруулсан хувь нэмрийг нь үнэлж ЭМШУИС-ийн Мэргэжил дээшлүүлэх институтид зөвлөх, доктор Лувсандашийн Жигжидсүрэн Монгол Улсын эрүүлийг хамгаалахын гавъяат ажилтан цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯИ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 34

Улаанбаатар хот

Гомбын Балданд Монгол Улсын гавъяат багш цол хүртээх тухай

Боловсролын байгууллагад он удаан жил үр бүтээлтэй ажиллан орон нутгийн сургуулийн материаллаг баазыг бэхжүүлж, сургалтын арга зарилыг боловсронгуй болгон чанар, стандартыг сангах, сурагчдын авъяас чадварыг хөгжүүлэх, залуу багш нарыг сургаж дадлагажуулахад оруулсан хувь нэмрийг нь үнэлж Өвөрхангай

аймгийн Есөнзүйл сумын дунд сургуулийн ахмад багш Гомбын Балданд Монгол Улсын гавъяат багш цол хүртээсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**
Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 35

Улаанбаатар хот

Будрагчаагийн Даш-Ёндонд Монгол Улсын шинжлэх ухааны гавъяат зүтгэлтэн цол хүртээх тухай

Боловсрол, шинжлэх ухааны болон төрийн ахиргааны төв байгууллагад олон жил үр бүтээлтэй ажиллаж, нийгэм, улс төр, гүн ухааны иглэлээр эрдэм шинжилгээ, сургалт судалгааны омоохон бүтээлүүд туурвиж, сургалт, эрдэм шинжилгээний ажлын үр нөлөөг дээшлүүлэх, Монгол төрийн бодлогыг боловсруулж

хэрэгжүүлэхэд оруулсан хувь нэмрийг нь үнэлж ШУА-ийн Философи, социологи, эрхийн хүрээлэнгийн сэдвийн удирдагч, доктор, профессор Будрагчаагийн Даш-Ёндонд Монгол Улсын шинжлэх ухааны гавъяат зүтгэлтэн цол хүртээсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**
Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 36

Улаанбаатар хот

Хавтгайн Намсрайд Монгол Улсын шинжлэх ухааны гавъяат зүтгэлтэн цол хүртээх тухай

Шинжлэх ухаан, боловсролын салбарт олон жил санаачилга, үр бүтээлтэй ажиллаж, орчин үеийн изикийн салбарт эгэл бөөм-квант орны онолын иглэлээр эрдэм шинжилгээ, судалгааны гарамгай үтээл туурвиж, шинжлэх ухааныг хөгжүүлэх, эрдэм шинжилгээний залуу ажилтан, эрдэмтдийг сургаж бэлтгэхэд оруулсан хувь нэмрийг нь үнэлж

ШУА-ийн Физик техникийн хүрээлэнгийн онолын физикийн секторын эрхлэгч, академич Хавтгайн Намсрайд Монгол Улсын шинжлэх ухааны гавъяат зүтгэлтэн цол хүртээсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**
Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 37

Улаанбаатар хот

Цэндийн Нямдоржид Монгол Улсын гавъяат хуульч цол хүртээх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын гишүүнээр олон удаа сонгогдон ажиллаж, хууль хяналтын байгууллагуудын үйл ажиллагааны эрх зүйн бодлогыг шинэчлэх, төрийн бодлого боловсруулах, хууль тогтоох үйл ажиллагааг боловсронгуй болгон Их зүйт төрийг төлөвшүүлэх, парламентат ёсыг

хөгжүүлэхэд оруулсан хувь нэмрийг нь үнэлж УИХ-ын гишүүн, Засгийн газрын гишүүн, Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд Цэндийн Нямдоржид Монгол Улсын гавъяат хуульч цол хүртээсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**
Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 38

Улаанбаата хот

Чимиддоржийн Ганзоригт Монгол Улсын гавьяат эдийн засагч цол хүртээх тухай

Монгол Улсын Засгийн газраас гадаадын эзэл тусламжийн хөрөнгийг авч ашиглах болон геологи, эрдэс баялгийн салбарын талаар баримтлах бодлогыг боловсруулах, татвар, гаалийн хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох, ОХУ-тай хийх их өрийн асуудлыг шийдвэрлэх, Монгол-Оросын хамтарсан үйлдвэрүүдийн гэрээ, хэлэлцээрийг шинэчлэх, Монгол Улсын төсвийн

орлогыг бүрдүүлэх, санхүүжилтийн үр ашгийг дээшлүүлэхэд оруулсан хувь нэмрийг нь үнэл Монгол-Оросын хамтарсан "Эрдэнэт үйлдвэр" ХХК-ийн ерөнхий захирал Чимиддоржийн Ганзориг Монгол Улсын гавьяат эдийн засагч цол хүртээсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**
Н.ЭНХБАЯ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 39

Улаанбаата хот

Налгарын Эрдэнэцогтод Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээх тухай

Боловсролын салбарт олон жил үр бүтээлтэй ажиллан сургалт-судалгаа, эрдэм шинжилгээ, үйлдвэрлэлийн шилдэг бүтээлүүд туурвиж, хөдөө аж ахуйн салбарын мэргэжилтэй боловсон хүчнийг сургаж бэлтгэх, дээд боловсролыг хөгжүүлэхэд оруулсан хувь нэмрийг

нь үнэлж ХААИС-ийн Экологи, технологи хөгжлийн сургуулийн захирал, доктор, профессор Налгары Эрдэнэцогтод Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**
Н.ЭНХБАЯ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 40

Улаанбаата хот

Эрэндоржийн Доржид Монгол Улсын урлагийн гавьяат зүтгэлтэн цол хүртээх тухай

Соёл урлагийн байгууллагуудад олон жил санаачилга, үр бүтээлтэй ажиллан мэргэжлийн урлагийн байгууллагыг чадварлагаар удирдаж, уран бүтээлийн чанарыг сайжруулан урын санг баяжуулж, уран бүтээлчдийн ур чадварыг дээшлүүлэх, циркийн урлагийг хөгжүүлэх,

сурталчлахад оруулж байгаа хувь нэмрийг нь үнэлж "АСА" циркийн гүйцэтгэх захирал Эрэндоржийн Доржид Монгол Улсын урлагийн гавьяат зүтгэлтэн цол хүртээсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**
Н.ЭНХБАЯ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 41

Улаанбаата хот

Тугалхүүгийн Баасансүрэнд Монгол Улсын соёлын гавьяат зүтгэлтэн цол хүртээх тухай

Хэвлэл мэдээлэл, гадаад харилцааны салбарт олон жил санаачилга, үр бүтээлтэй ажиллаж утга зохиол, сэтгүүл зүй, эрдэм шинжилгээ-судалгааны чиглэлээр шилдэг ном зохиол бичиж туурвин, Монголын утга зохиол, сэтгүүл зүйн салбарыг хөгжүүлэхэд оруулсан хувь

нэмрийг үнэлж "МОНЦАМЭ" агентлагийн дарг сэтгүүлч Тугалхүүгийн Баасансүрэнд Монгол Улсын соёлын гавьяат зүтгэлтэн цол хүртээсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**
Н.ЭНХБАЯ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 42

Улаанбаатар хот

Чагнаадоржийн Ухнаад Монгол Улсын хүний гавъяат эмч цол хүртээх тухай

Эрүүл мэндийн салбарт олон жил санаачилга, үр бүтээлтэй ажиллаж, уян дурангийн ба хэт авиан оношлогооны орчин үеийн дэвшилтэт аргуудыг эмнэлгийн практикт анхлан нэвтрүүлж, оношлогоо, эмчилгээний чанар, үр дүнг сайжруулан (сүн амын эрүүл мэндийг хамгаалахад оруулж байгаа хувь нэмрийг нь үнэлж Улсын клиникийн

нэгдсэн II эмнэлгийн эмчилгээ эрхэлсэн дэд захирал, клиникийн профессор Чагнаадоржийн Ухнаад Монгол Улсын хүний гавъяат эмч цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 43

Улаанбаатар хот

Гонгоосүрэнгийн Оюунболдод Монгол Улсын гавъяат дасгалжуулагч цол хүртээх тухай

Биеийн тамир, спортын салбарт олон жил анааачилга, үр бүтээлтэй ажиллаж, мэргэжлийн болон сонирхогчдын боксын спортын төрлөөр зэрэг, голтой тамирчдыг сургаж бэлтгэн, дасгалжуулсан аг, тамирчдаа тив, дэлхий, олимпын наадмын эмцээнүүдэд амжилттай оролцуулж, мэргэжлийн боксын спортыг хөгжүүлэхэд оруулсан хувь

нэмрийг нь үнэлж "Чингис" боксын клубийн захирал, дасгалжуулагч Гонгоосүрэнгийн Оюунболдод Монгол Улсын гавъяат дасгалжуулагч цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 44

Улаанбаатар хот

Сүрэнгийн Отгоннямд Монгол Улсын гавъяат жүжигчин цол хүртээх тухай

Соёл урлагийн байгууллагад олон жил үр бүтээлтэй ажиллаж, дэлхийн сонгодог болон одоогийн балет, бүжгийн жүжгийн гол дүрүүдийг эргэжлийн өндөр түвшинд, чадварлаг бүтээж, Монгол Улсад балет, сонгодог бүжгийн урлагийг өргөжүүлэх, гадаад оронд сурталчлахад оруулсан

хувь нэмрийг нь үнэлж Улсын дуурь бүжгийн эрдмийн театрын гоцлол бүжигчин Сүрэнгийн Отгоннямд Монгол Улсын гавъяат жүжигчин цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 45

Улаанбаатар хот

Балжиннямын Осоржамаад Монгол Улсын гавъяат тээвэрчин цол хүртээх тухай

Тээврийн хэрэгслийн засвар үйлчилгээг хөгжүүлэх чанартай хийж, шатахуун, сэлбэг зэрэгслийн хэмнэлттэй ажиллаж, техник диглалтын хугацааг уртасган, машин техникийн айнгын бэлэн байдлыг хангаж, Төр, засгийн байгууллагуудын тээврийн үйлчилгээний

албанд олон жил үр бүтээлтэй ажиллаж байгааг нь үнэлж ТЗУААЭГ-ын харьяа Авто баазын жолооч Балжиннямын Осоржамаад Монгол Улсын гавъяат тээвэрчин цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 46

Улаанбаата хот

Маналжавын Шагдарсүрэнд Монгол Улсын хүний гавъяат эмч цол хүртээх тухай

Эрүүл мэндийн салбарт олон жил санаачилга, үр бүтээлтэй ажиллаж, эрдэм шинжилгээ, судалгаа, орчуулгын бүтээлүүд туурвиж, элэгний өвчнийг эмчлэх эмчилгээний шинэ аргыг практикт амжилттай нэвтрүүлж, элэг судлал, элэгний өвчнийг эмчлэх хувийн хэвшлийн анхны эмнэлгийг байгуулж, удирдлага, менежментийн орчин үеийн арга барилыг чадамгай ашиглан эмчилгээний үйлчилгээний чанарыг сайжруулж, хүн

амын эрүүл мэндийг хамгаалахад оруулж байгаа хувь нэмрийг нь үнэлж "Шагдарсүрэн" эмнэлгийг ерөнхий захирал, анагаах ухааны доктор профессор Маналжавын Шагдарсүрэнд Монгол Улсын хүний гавъяат эмч цол хүртээсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**
Н.ЭНХБАЯ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 47

Улаанбаата хот

Зумбын Чантууд Монгол Улсын аж үйлдвэрийн гавъяат ажилтан цол хүртээх тухай

Хүнсний аж үйлдвэрийн салбарт олон жил санаачилга, үр бүтээлтэй ажиллаж, үйлдвэрлэлд шинэ дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэн бүтээгдэхүүний чанарыг сайжруулж, үйлдвэрийн хамт олныг чадварлаг удирдан зохион байгуулж, үндэсний хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэхэд

оруулсан хувь нэмрийг нь үнэлж Сэлэнгэ аймгийг "Спирт бал бурам" ХХ-ийн Спиртийн үйлдвэрийг дарга Зумбын Чантууд Монгол Улсын аж үйлдвэрийн гавъяат ажилтан цол хүртээсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**
Н.ЭНХБАЯ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 48

Улаанбаата хот

Гэндэнжавын Отгонпүрэвт Монгол Улсын гавъяат уурхайчин цол хүртээх тухай

Уул уурхайн салбарт олон жил үр бүтээлтэй ажиллаж, хариуцсан машин механизмын засвар үйлчилгээг чанартай хийж, техник ашиглалтын хугацааг уртасган, нүүрс олборлох даалгаврыг тогтмол давуулан биелүүлж, үйлдвэрлэлд тэргүүний арга барил, шинэ техник технологийг нэвтрүүлэн, уул уурхайн үйлдвэрлэлийг

хөгжүүлэхэд оруулж байгаа хувь нэмрийг нь үнэлж "Багануур" ХХ-ийн экскаваторын машин Гэндэнжавын Отгонпүрэвт Монгол Улсын гавъяат уурхайчин цол хүртээсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**
Н.ЭНХБАЯ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 49

Улаанбаата хот

Бадамын Байгалмаад Монгол Улсын соёлын гавъяат зүтгэлтэн цол хүртээх тухай

Соёл урлагийн байгууллагын удирдах ажилтнаар олон жил санаачилга, үр бүтээлтэй ажиллаж, мэргэжлийн урлагийн байгууллагуудыг зөв менежментээр удирдан зохион байгуулж, материаллаг баазыг бэхжүүлэн үйл ажиллагааг нь сайжруулж, Монголын соёл урлагийг дотоод, гадаадад сурталчлахад оруулж байгаа хувь нэмрийг

нь үнэлж Соёлын төв өргөөний ерөнхий захир Бадамын Байгалмаад Монгол Улсын соёл гавъяат зүтгэлтэн цол хүртээсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**
Н.ЭНХБАЯ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар
сарын 20-ны өдөр

Дугаар 50

Улаанбаатар
хот

Гөлгөөгийн Наранцэцэгт Монгол Улсын худалдааны гавъяат ажилтан цол хүртээх тухай

Худалдааны салбарт олон жил санаачилга, үр бүтээлтэй ажиллаж, худалдаа, үйлчилгээнд эрвшилтэт арга ажиллагааг нэвтрүүлэн эрэглэгчдэд хөнгөн шуурхай үйлчилгээг хүргэх, үн амыг хүнсний бүтээгдэхүүн, өргөн хэрэглээний бараагаар хангахад оруулж байгаа хувь нэмрийг нь

үнэлж Нийслэлийн худалдаа, үйлчилгээний "Хишигдэлгэрэх" ХХК-ийн захирал Гөлгөөгийн Наранцэцэгт Монгол Улсын худалдааны гавъяат ажилтан цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2009 оны 02 дугаар
сарын 20-ны өдөр

Дугаар 51

Улаанбаатар
хот

Хүрлээгийн Болормаад Монгол Улсын гавъяат жүжигчин цол хүртээх тухай

Соёл урлагийн салбарт үр бүтээлтэй жиллэн үзэгч сонсогчдын сэтгэлд нийцсэн зохиолын дууг поп хандлагатай болгон мэргэжлийн ндөр түвшинд чадварлаг дуулж, уран үтээлийнхээ санг баяжуулан, Монголын дууны элгийг хөгжүүлэх, өөрийн орон төдийгүй гадаад

оронд сурталчлахад оруулж байгаа хувь нэмрийг нь үнэлж дуучин Хүрлээгийн Болормаад Монгол Улсын гавъяат жүжигчин цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДҮГНЭЛТ

2009 оны 03 дугаар
сарын 04-ний өдөр

Дугаар 01

Улаанбаатар
хот

Төрийн албаны тухай, Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн зарим заалт Үндсэн хуулийн холбогдох заалтыг зөрчсөн эсэх тухай маргааныг хянан шийдвэрлэсэн тухай

Үндсэн хуулийн цэцийн
хуралдааны танхим 14.00 цаг

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн цэцийн дунд удлын хуралдааныг Үндсэн хуулийн цэцийн ирга Ж.Бямбадорж даргалж, Үндсэн хуулийн цэцийн гишүүн Н.Жанцан /илтгэгч/, Ж.Амарсанаа, Наранчимэг, Д.Мөнхгэрэл нарын бүрэлдэхүүнтэй, ирийн бичгийн даргаар Н.Болортунгалагийг олцуулан Үндсэн хуулийн цэцийн хуралдааны нхимд нээлттэй хийв.

Д.Ширэндэв болон Ш.Энхтөр, Улсын Их Хурлын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Дондог нар оролцов. Хуралдаанаар Төрийн албаны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.12 дахь заалт, Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.2 дахь хэсэг Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 9/ дэх заалт, Тавин долдугаар зүйлийн 1, 2, Тавин есдүгээр зүйлийн 1, 2, Жардугаар зүйлийн 1, 2, Жаран хоёрдугаар

Үндсэн хуулийн цэцийн дунд суудлын хуралдаанд өргөдөл гаргагч, иргэн Ц.Даваасүрэн,

зүйлийн 2 дахь хэсгийг зөрчсөн эсэх тухай маргааныг хянан хэлэлцэв.

Нэг. Нийслэлийн Чингэлтэй дүүргийн 1 дүгээр хороонд оршин суугч, иргэн Ш.Энхтөр Үндсэн хуулийн цэцэд хандаж гаргасан өргөдөлдөө:

"Монгол Улсын Үндсэн хуульд нутгийн удирдлагыг "засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн удирдлага" гэж томъёолоод удирдлагын хоёр эхлэлийг хослуулах үзэл баримтлалыг удирдлага болгосон. Энэ нь "Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн удирдлага нь нутгийн өөрөө удирдах ёсыг төрийн удирдлагатай хослуулах үндсэн дээр хэрэгжинэ" гэсэн Үндсэн хуулийн заалт (Тавин есдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг)-аар илэрч байгаа юм.

...Үндсэн хуульд орон нутгийн өөрөө удирдах ёсны байгууллагын гурван үндсэн хэлбэрийг тодорхойлсон. Үүнд:

- а/ Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал,
- б/ Баг, хорооны иргэдийн Нийтийн Хурал,
- в/ Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын болон иргэдийн Нийтийн Хурлын тэргүүлэгчид.

Эдгээр нь орон нутгийн өөрөө удирдах ёсны байгууллага мөн гэдгийг Үндсэн хуулийн Тавин есдүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн "Нутгийн өөрөө удирдах байгууллага бол аймаг, нийслэл, сум, дүүрэгт тухайн нутаг дэвсгэрийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, баг, хороонд иргэдийн Нийтийн хурал, тухайн Хурлын хуралдааны чөлөө цагт түүний Тэргүүлэгчид мөн" гэсэн заалтаар бататган тунхагласан.

...Нутгийн өөрийн удирдлагын анхан шатны нэгж болох баг, хорооны Иргэдийн нийтийн хурал нь өөрийн эрх хэмжээний асуудлыг бие даан шийдвэрлэх, нэгжийн удирдлагыг төрийн

удирдлагатай хослон хэрэгжүүлэх үүднээс ба хорооны Засаг даргыг хурлаасаа нэр дэвшүүлж дээд шатны засаг даргаар томилуулдаг. Үүний Үндсэн хуулийн Жардугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийг "Засаг даргыг тухайн аймаг, нийслэл, сум, дүүрэг, баг, хорооны Хурлаас нэр дэвшүүлж, аймаг нийслэлийн Засаг даргыг Ерөнхий сайд, су дүүргийн Засаг даргыг харьяалах аймаг, нийслэлийн Засаг дарга, баг, хорооны Засаг даргыг харьяал сум, дүүргийн Засаг дарга тус тус дөрвөн жилийн хугацаагаар томилно" гэсэн заалтаар баталгаажуулсан. Үндсэн хуулийн дээр дурдсан Жардугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасны дагуу баг хорооны иргэдийн Нийтийн Хурал нь нутаг оронд нэр хүндтэй, ажил амьдралын баялаг туршлагатай нэр хүнд бүхий итгэл даах чадвартай иргэнээ баг хорооны засаг даргад нэр дэвшүүлж, томилуу ирсэн бөгөөд энэ нь нутгийн өөрийн удирдлаг бодитоор хэрэгжүүлэхэд чухал алхам болж байсан

Монгол Улсын Их Хурлаас 2008 оны дугаар сарын 6-ны өдөр баталсан Төрийн албан тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуульд зааснаар баг, хорооны Засаг даргыг төрч бодлого боловсруулахад мэргэшлийн зөвлөгч өгөх, уг бодлогыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа төрийн захиргааны удирдлагаар хангах чиг үүрэг бүхий төрийн захиргааны албан тушаал хамруулсан тодийгүй баг, хорооны Засаг дарга тухайн нэгжийн Нийтийн Хуралд оролцож байг иргэд төрийн албаны шалгалт өгч тэмцсэн иргэн нэр дэвшүүлж, нэр дэвшигчийг томилуулахад томилох эрх бүхий албан тушаалтанд сан болгохоор заасан нь дээр дурдсан Үндсэн хуули Жардугаар зүйлийн 2, Жаран хоёрдугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн заалтуудыг ноцтой зөрчсөн. Үндс хуульд халдсан заалтууд боллоо гэж үзэж бай Нэгэнт баг, хорооны Засаг даргыг төрч захиргааны албан тушаалд хамруулж байг болохоор Төрийн албаны тухай хуулийн 10 дуга зүйлийн 10.1-д заасан Төрийн албан тушаалд та

рөнхий шаардлага нь хуульд өөрөөр заагаагүй бол ухайн албан тушаалыг эрхлэх мэдлэг, боловсрол, уршлага, ур чадвартай, мэргэшсэн байх гэсэн шаардлага баг, хорооны Засаг даргад хамаарч аймаг болно.

...Төрийн албаны тухай хуульд заасан нэр урдсан шаардлага хангасан нэр дэвшигч байхгүй алтгааны улмаас Орон нутгийн сонгууль 2008 оны 7 дугаар сард явуулснаас хойш өнөөдрийг хүртэл баг, хорооны Засаг даргыг нэр дэвшүүлж, милуулах асуудал шийдэгдэхгүй байгаа бөгөөд хөө талаар баг, хороонд Үндсэн хуулийн Тавин дүгээр зүйлийн 1-д заасан "Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн удирдлага нь төрийн өөрөө удирдах ёсыг төрийн удирдлагатай агуулах үндсэн дээр хэрэгжинэ" гэсэн заалт рэгжихгүй байна.

...Иймд Төрийн албаны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.12-ын "баг, хорооны Засаг дарга" гэсэн заалт, Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, үний удирдлагын тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн "Баг, хорооны Засаг даргад хайн нэгжийн нийтийн хуралд оролцож байгаа гад төрийн албаны шалгалт өгч тэнцсэн иргэнийг, маг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг даргад тухайн хурал дахь нам, эвслийн бүлэг, эсхүл Хурлын өвөлөгч тус тус нэр дэвшүүлэх эрхтэй бөгөөд уг хурлын хуралдаанд оролцсон иргэд, өвөлөгчдийн олонхийн буюу 50- иас дээш хувийн нал авсан нэр дэвшигчийг томилуулахаар милох эрх бүхий албан тушаалтанд санал олно." гэсэн заалтууд нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Жардугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн "Засаг захиргаа, нийслэл, сум, дүүрэг, баг, хорооны Хурлаас нэр дэвшүүлж, аймаг, нийслэлийн Засаг даргыг Ерөнхий сайд, сум, дүүргийн Засаг даргыг харьяалах аймаг, нийслэлийн Засаг дарга, баг, хорооны Засаг даргыг харьяалах сум, дүүргийн Засаг дарга тус тус дөрвөн жилийн хугацаагаар томилно", мөн хуулийн Жаран

хоёрдугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн "Нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын эрх хэмжээний асуудлыг дээд шатны байгууллага нь шийдвэрлэж үл болно" гэсэн заалтуудыг зөрчсөн байх тул дүгнэлт гаргаж өгнө үү" гэжээ.

Хоёр. Ховд аймгийн Жаргалант сумын Жаргалан багийн оршин суугч, иргэн Ц.Даваасүрэн, тус багийн оршин суугч, иргэн Д.Ширэндэв нар Үндсэн хуулийн цэцэд ирүүлсэн өргөдөлдөө:

"...Нэг, ...Улсын Их Хурлаас 2008 оны 5 дугаар сарын 6-ны өдрийн хуулиар нэмэлт оруулсан Төрийн албаны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.12 дахь заалтаар Баг хорооны Засаг даргыг Төрийн захиргааны албан тушаал түүний ангилалд оруулсан нь Баг хорооны Засаг дарга тухайн иргэдийн нийтийн хурлаас сонгогдох, Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавин долдугаар зүйлийн 1, 2, Жардугаар зүйлийн 1, 2, Жаран хоёрдугаар зүйлийн 2 дахь заалтыг зөрчсөн тул... Төрийн албаны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.12 дахь заалт нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавин долдугаар зүйлийн 1, 2, Жардугаар зүйлийн 1, 2, Жаран хоёрдугаар зүйлийн 2 дахь заалтыг зөрчсөн тухай асуудлаар,

Хоёр, ...Монгол Улсын Их Хурлаас 2008 оны 5 дугаар сарын 6-ны өдрийн хуулиар нэмэлт оруулсан Төрийн албаны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.12 дахь заалт баг, хорооны засаг даргыг төрийн захиргааны албан тушаал, түүний ангилалд оруулсан нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн ...9-д заасан иргэдийн сонгох, сонгогдох эрхэд халдсан хүний эрх, эрх чөлөөг зөрчиж байх тул ...Төрийн албаны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.12 дахь заалт нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 9, Тавин есдүгээр зүйлийн 1, 2 дахь заалтуудыг зөрчсөн тухай асуудлаар маргаан үүсгэн хянаж, дүгнэлт гаргаж өгнө үү" гэсэн байна.

Гурав. Улсын Их Хурлын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч, Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Дондог Үндсэн хуулийн цэцэд гаргасан тайлбартаа:

"...Төрийн албаны тухай хуульд баг, хорооны Засаг даргын албан тушаалыг засаг төрийн төлөөлөгч болохынх нь хувьд хууль тогтоомж, Засгийн газар, харьяалах дээд шатны байгууллагын шийдвэрийн гүйцэтгэлийг хангах үндсэн чиг үүргээ хэрэгжүүлэх нөхцөл баталгааг нь тогтвортой байлгах, төрийн удирдлагыг хэрэгжүүлэх чадварыг бэхжүүлэх үүднээс төрийн улс төрийн албан тушаалын ангиллаас хасаж, төрийн захиргааны албан тушаалын ангилалд хамааруулсан.

Баг хорооны засаг даргын албан тушаалыг төрийн албаны нэг ангиллаас өөр ангилалд хамааруулсан боловч уг албан тушаалын иргэдийн Нийтийн Хурлаас нэр дэвшигдэн, дээд шатны буюу харьяалах сум, дүүргийн Засаг даргаас 4 жилийн хугацаагаар томилогддог зарчим хэвээр хадгалагдаж байгаа болно.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Жардугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт Засаг даргыг тухайн аймаг, нийслэл, сум, дүүрэг, баг, хорооны Хурлаас нэр дэвшүүлж, аймаг, нийслэлийн Засаг даргыг Ерөнхий сайд; сум, дүүргийн Засаг даргыг харьяалах аймаг, нийслэлийн Засаг дарга; баг, хорооны Засаг даргыг харьяалах сум, дүүргийн Засаг дарга тус тус дөрвөн жилийн хугацаагаар томилоно" гэсэн нийтлэг үндэслэлийг заасан боловч Баг хорооны засаг даргын томилогдож буй байдал нь бусад нэгжийн засаг дарга нарыг томилох зарчмаас агуулгын хувьд онцлог ялгаатай байдаг.

Ийм учраас орон нутагт төрийн удирдлагыг хэрэгжүүлэх анхан шатны нэгжийн хувьд баг, хорооны Засаг даргын албан тушаалыг улс төрийн

сонгуулийн үр дүнгээс үл хамааран Үндсэн хуульд заасан 4 жилийн хугацаагаар чиг үүргээ хэрэгжүүлэх нөхцлийг бүрдүүлэх үүднээ түүнчлэн Төрийн албаны тухай хуулийн 4 дүгээс зүйлийн 4.2.5-д заасан "төрийн албан хаагчаа бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэх нөхцөл, баталгааг тг хангах" зарчмын хүрээнд төрийн улс төрийн албан тушаалаас төрийн захиргааны албан тушааль ангилалд хамааруулсан болно. Түүнчлэн Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг, дэвсгэрийн нэгж түүний удирдлагын тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.2-т заасан "Баг, хорооны Засаг дарга тухайн нэгжийн нийтийн Хуралд оролцож байх иргэд төрийн албаны шалгалт өгч тэнцсэн иргэни ... дэвшүүлэх эрхтэй бөгөөд уг Хурлын хуралдаанд оролцсон иргэд, төлөөлөгчдийн олонхийн буюу 5 иас дээш хувийн санал авсан нэр дэвшигчн томилуулахаар томилох эрх бүхий албан тушаалтанд санал болгоно." гэсэн зохицуулалт хийхдээ баг, хорооны засаг дарга нь тухайн орон нутагтаа нэр хүндтэй, ажил, амьдралын баяг туршлагатай, нэр хүнд бүхий итгэл даах чадварт иргэн байхаас гадна харьяалах нутаг дэвсгэрт төрийн удирдлагыг хэрэгжүүлэх чиг үүрэг бүх засаг төрийн төлөөлөгч гэдэг утгаараа төрийн албаны тодорхой шалгуурыг хангасан байх зүйтэй гэж үзсэн юм. ...

Иймд дээр дурдсан нөхцөл байдал бол дараахь үндэслэлээр Төрийн албаны тухай хууль 7 дугаар зүйлийн 7.1.12 дахь заалт, Монгол Улс Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг нь Үндсэн хуулийн холбогдох заалт зөрчсөн гэж үзэх үндэслэлгүй байна.

...4. Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арв зургадугаар зүйлийн 9-д заасан "шууд буюу төлөөлөгчдийн байгууллагаараа уламжлан төр удирдах хэрэгт оролцох эрхтэй. Төрийн байгууллагад сонгох, сонгогдох эрхтэй. Сонгох эрхийг арван найман наснаас эдэлнэ. Сонгогч, насныг төрийн зохих байгууллага, албан тушаал

авих шаардлагыг харгалзан хуулиар тогтооно” гэж зөрсөн гэсэн талаар:

...Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Жардугаар зүйлийн 2-т...заасны дагуу баг, хорооны асаг дарга нь иргэдийн Нийтийн Хурлаас нэр эашин, харьяалах сум, дүүргийн Засаг даргаас эмилогддог зарчим хэвээр хадгалагдаж байгаа рлно. Иймд тухайн орон нутгийн баг, хорооны гэгдийн Нийтийн Хурал зохих шаардлагыг хангасан гэгэнийг нэр дэвшүүлэх эрх нь нээлттэй байгаа юм.

5. Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Жаран ёрдугаар зүйлийн 2-т “Нутгийн өөрөө удирдах йгууллагын эрх хэмжээний асуудлыг дээд атны байгууллага нь шийдвэрлэж үл болно...” снийг зөрсөн гэсэн талаар:

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг өсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн дугаар зүйлийн 26.2-т “Баг, хорооны Засаг даргад хайн нэгжийн нийтийн Хуралд оролцож байгаа гэд төрийн албаны шалгалт өгч тэнцсэн иргэнийг маг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг даргад тухайн рөл дахь нам, эвслийн бүлэг, эсхүл Хурлын өөлөгч тус тус нэр дэвшүүлэх эрхтэй бөгөөд уг рлын хуралдаанд оролцсон иргэд, өөлөгчдийн олонхийн буюу 50-иас дээш хувийн мал авсан нэр дэвшигчийг томилуулахаар милох эрх бүхий албан тушаалтанд санал гноно” гэж заасан нь Үндсэн хуулийн Жаран ёрдугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн “Нутгийн өөрөө рдах байгууллагын эрх хэмжээний асуудлыг д шатны байгууллага нь шийдвэрлэж үл болно” г заасныг зөрчиж буй асуудал биш бөгөөд Төрийн Заны тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.9–д сны дагуу Төрийн албаны төв байгууллага нь рийн жинхэнэ албаны мэргэшлийн шалгалтын гыг арга зүй, зохион байгуулалтын удирдлагаар гах” чиг үүргээ хэрэгжүүлэх бөгөөд харин тухайн , хорооны иргэдийн Нийтийн Хурлаас хуульд ссан шаардлагыг хангасан иргэнийг тлуулахаар дээд шатны Засаг даргад санал гох эрх нь зөрчигдөхгүй, уг бүрэн эрхийг нь дээд

шатны байгууллагаас шийдвэрлэх талаар зохицуулалтыг тусгаагүй болно.

Ингэснээр уг зохицуулалт нь Үндсэн хуулийн Жаран хоёрдугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын эрх хэмжээний асуудлыг дээд шатны байгууллага нь шийдвэрлэж үл болно” гэснийг зөрчиж байгаа биш, харин ч уг нөхцлийг хэрэгжүүлэх нэг баталгаа болж байна гэж үзэж байна.

Иймд 2008 оны 5 дугаар сарын 06-ны өдрийн хуулиар нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан Төрийн албаны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.12 дахь заалт, Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.2 дахь хэсэг Үндсэн хуулийн холбогдох заалтыг зөрчсөн гэж үзэх үндэслэлгүй байна.” гэжээ.

ҮНДЭСЛЭЛ:

1. Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Жардугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт аймаг, нийслэл, сум, дүүрэг, баг, хорооны Засаг даргад нэр дэвшүүлэх, томилох журмыг нэг адил зарчмаар хуульчилсан байна.

2. Баг, хорооны Засаг даргыг улс төрийн албан тушаалын ангиллаас хасч, Төрийн захиргааны албан тушаалын ангилалд оруулан Төрийн албаны шалгалт өгч тэнцсэн иргэнийг баг, хорооны Засаг даргад нэр дэвшүүлж, томилуулах санал оруулахаар хуульчилсан Төрийн албаны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.12 дахь заалт, Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.2 дахь хэсэг нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Жардугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан тухайн иргэдийн Нийтийн Хурлын баг, хорооны Засаг даргыг томилуулахаар нэр дэвшүүлэх, харьяалах сум, дүүргийн Засаг даргын баг, хорооны Засаг даргыг томилох бүрэн эрхийг явцууруулан хязгаарлаж, эдгээр бүрэн эрхэд Төрийн албаны төв байгууллага хөндлөнгөөс оролцох боломжийг бүрдүүлсэн байна гэж үзэх үндэслэлтэй байна.

2.1.3. Мэдлэг, чадварын түвшин тогтоох шалгалтаар бүх хичээлүүдийн үнэлгээ 100 хувьтай шалгагдсан байх.

2.2. Суралцагч нь тухайн жилийн 9 дүгээр сарын 10-ны дотор сургуулийн захиргаанд анги алгасан суралцах хүсэлт гаргана.

2.3. Сургуулийн захиргаа нь анги алгасан суралцахаар хүсэлт гаргасан суралцагчийн асуудлыг багш нарын зөвлөгөөний хурлаар хэлэлцэж, тэдний санал, дүгнэлтийг үндэслэн суралцагчийн судалгааг тухайн оны 9 дүгээр сарын 15-ны дотор аймаг, нийслэлийн Боловсролын асуудал хариуцсан нэгжид хүргүүлнэ.

2.4. Аймаг, нийслэлийн Боловсролын асуудал хариуцсан нэгж нь анги алгасан суралцах хүсэлтийг судлан үзээд мэдлэг, чадварын түвшин тогтоох шалгалт өгөх суралцагчийн нэрсийг гаргаж, 9 дүгээр сарын 25-ны дотор сургуулиудад хүргүүлнэ.

2.5. Боловсролын асуудал хариуцсан нэгжийн даргын шийдвэрээр томилогдсон ажлын хэсэг жил бүрийн 5 дугаар сарын 10-ны дотор тухайн сургуультай хамтран суралцагчийн алгасан суралцсан ангийн хичээлүүдийн агуулгаар мэдлэг, чадварын түвшин тогтоох шалгалт авна.

2.6. Боловсролын асуудал хариуцсан нэгж нь шалгалтын дүн, сургуулийн захиргааны санал, дүгнэлтийг харгалзан суралцагчийг анги алгасуулан дэвшүүлэн суралцуулах асуудлаар эцэслэн шийдвэр гаргана.

Гурав. Шалгалтыг зохион байгуулах

3.1. Суралцагчийн мэдлэг, чадвар сургуулийн захиргааны шийдвэрээр томилогдсн шалгалтын комисс тогтоосон журмын дагуу үнэг дүгнэнэ.

3.2. Энэхүү журмын 2.1 дүгээр зүйлд заас шаардлагыг хангасан суралцагчийг шалгалт оруулна.

3.3. Суралцагчаас алгасан суралцах анги сургалтын төлөвлөгөөнд тусгагдсан хичээлүүдэд шалгалт авна.

3.4. Анги алгасан суралцагч сургуули захиргааны хоорондын харилцааг гэрээгэ зохицуулна.

3.5. Сургуулийн захиргаа, аймаг, нийслэл Боловсролын газраас суралцагчийн мэдл чадварын үр дүнг үнэлэх хөндлөнгийн үнэлгээ х график, сургууль, багшийн зүгээс суралцагч авах үйлчилгээ зэргийг гэрээнд тусгана.

3.6. Тухайн хичээлийн жилд анги алгас суралцах суралцагчийн тоог бага, ду боловсролын статистикийн мэдээлэлд заа тусгана.

3.7. Суралцагчийн хувийн хэргийн сурла дүн, үнэлгээ гэсэн хэсэгт алгасан суралц ангийн хичээлүүдийн үнэлгээг тэмдэгл тодорхойлолт гэсэн хэсэгт тухайн анги хичээлүүдийн агуулгыг тогтоосон хугацаанаас өмнө бие даан эзэмшиж, анги алгасан суралц тухай бичиглэл хийнэ.

Монгол Улсын Их Хурлын Тамгын газраас гаргав.
Хаяг: <<Төрийн мэдээлэл>> эмхтгэлийн зөвлөл.

Улсын Их Хурлын Тамгын газрын
Хэвлэх хэсэгт хэвлэв.

Улаанбаатар-12
Төрийн ордон

☎ 262420
Индекс: 14003

☎ 329487
Хэвлэлийн хуудас 2